

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

203

PREȚUL 1 LEU

JULES VERNE

CELE CINCI SUTE DE MILIOANE ALE BEGUMEI

★★★★

JULES VERNE

CELE CINCI SUTE DE MILIOANE ALE BEGUMEI

****

Traducere şi note de
ION HOBANA

DINTRE POVESTIRILE CONCURSULUI

I. BIALEŢKI
R.P.P.

JURNALUL BUCĂTĂRAŞULUI

In romîneşte de
EUSEBIU CAMILAR şi RADU TUDOR

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"

EDITATĂ DE REVISTA
ŞTIINŢĂ ŞI TEHNICĂ

Anul IX – Nr. 203 – 1 mai 1963

(REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE)

Doctorul francez François Sarrasin se pomenește moștenitor al „celor cinci sute de milioane ale Begumei". Împotriva nădejdilor ușuratice ale fiului său Octave, el hotărăște să închine această avere fabuloasă științei, umanității, progresului.

Doctorul Sarrasin vrea să construiască un oraș-model, France-Ville, eliberat de mizeria materială și spirituală a orașelor capitaliste. Și pornește la înfăptuirea acestui plan grandios, cu toate că — datorită mașinațiilor unui jurist englez — jumătate din moștenire încape pe mîna profesorului german Schultze, șovin și rasist înrăit. Acesta construiește și el un oraș — mai curînd o uzină fortificată, botezată Stahlstadt (Cetatea Oțelului) și menită să furnizeze tunuri amatorilor de războaie și să vină de hac orașului-model.

Pentru a afla ce pune la cale Schultze, tînărul inginer alsacian Marcel Bruckmann, prieten apropiat al familiei Sarrasin, pătrunde în Cetatea Oțelului sub înfățișarea unui muncitor care caută de lucru.

Dînd dovadă de sîrguință și pricepere, el ajunge să lucreze direct cu Schultze. Astfel izbutește să afle în ce constă primejdia care pîndește France-Ville-ul : un tun uriaș e ațintit asupra orașului. Dar aflarea secretului echivalează cu o sinucidere. Schultze pronunță sentința de condamnare la moarte și-l încredințează pe Marcel pazei călăilor săi.

Coperta-desen : D. IONESCU

CELE CINCI SUTE DE MILIOANE ALE BEGUMEI

(Urmare din numărul trecut)

Cei doi uriași nu-l slăbeau din ochi, se culcau la ușa camerei lui, pășeau pe urmele lui dacă ieșea în parc. Un formidabil arsenal de revolvere și pumnale adăugat uniformei lor sublinia și mai mult această supraveghere.

Pe deasupra, muți ca niște pești [1]. Vrînd să converseze cu ei în scopuri diplomatice, Marcel nu obținuse drept răspuns decît priviri feroce. Chiar oferirea unui pahar cu bere, pe care avea motive s-o socotească irezistibilă, rămăsese infructuoasă. După cincisprezece ore de observație, nu le cunoștea decît un viciu, unul singur: pipa pe care-și îngăduiau s-o fumeze supraveghindu-l. Cum ar fi putut să folosească acest viciu pentru salvarea lui? Nu știa, nu putea încă să-și imagineze, dar jurase să fugă și nu trebuia să neglijeze nimic din ceea ce ar fi putut să-i ușureze evaziunea.

Era cazul să se grăbească. Dar cum să procedeze?

La cel mai mic semn de revoltă sau de fugă, Marcel era sigur că va primi două gloanțe în cap. Admițînd chiar că nu l-ar fi nimerit, se afla în centrul unei triple linii fortificate, păzită de un triplu șir de santinele.

După obiceiul său, fostul elev al Școlii centrale își pusese problema corect, ca un matematician.

„Fie un om păzit din ochi de doi indivizi fără scrupule, mai puternici decît el și, pe deasupra, înarmați pînă-n dinți. Mai întîi, omul acesta trebuie să scape de vigilența paznicilor săi. Acest prim punct îndeplinit, îi rămîne să iasă dintr-o cetate ale cărei împrejurimi sînt supravegheate cu strășnicie..."

Marcel cîntări de o sută de ori această dublă problemă și de o sută de ori se lovi de o imposibilitate.

---

[1] Păstrăm această comparație doar din respect pentru autor. Se știe astăzi că peștii emit diferite sunete care exprimă diverse senzații și slujesc uneori, după cît se pare, chiar ca un mijloc rudimentar de comunicație.

Extrema gravitate a situației să fi dat imaginației sale imboldul suprem? Sau numai hazardul să fi hotărît descoperirea? Greu de spus.

Fapt este că a doua zi, în timp ce Marcel se plimba prin parc, ochii lui se opriră asupra unui arbust al cărui aspect îl izbi.

Era o plantă cu aspect posomorît, ierbacee, cu frunze ovale, ascuțite și îngemănate, cu flori mari, roșii, în formă de clopoței cu o singură petală și susținute de un peduncul la subsuoară.

Marcel, care nu fusese decît un botanist amator, crezu totuși că recunoaște în acest arbust fizionomia caracteristică familiei solaneelor[1]. Culese la noroc o frunzuliță și o mestecă ușor, continuîndu-și plimbarea.

Nu se înșelase. O îngreuiere a membrelor, însoțită de un început de greață, îl avertiză în curînd că avea la îndemînă un laborator natural de beladonă, cel mai activ dintre narcotice.

Mereu hoinărind, ajunse pînă la micul lac artificial care se întindea în partea de sud a parcului și alimenta, la una dintre extremitățile sale, o cascadă copiată destul de servil după aceea din Bois de Boulogne[2].

„Unde se varsă oare apa acestei cascade?" — se întrebă Marcel.

Mai întîi în albia unui mic rîu care, după ce șerpuia de cîteva ori, dispărea la limita parcului.

Trebuia deci ca acolo să se afle un loc de scurgere și, după toate aparențele, rîul se precipita printr-unul din canalele subterane, mergînd să scalde cîmpia din afara Stahlstadtului.

Marcel întrevăzu o portiță de scăpare. Nu era poate cea mare, dar era totuși o portiță.

— Și dacă acest canal e închis cu un grilaj de fier? obiectă de la început glasul prudenței.

— Cine nu riscă nu cîștigă! Pilele n-au fost inventate ca să roadă dopuri și în laborator sînt cîteva foarte bune! replică un glas ironic, acela care dictează hotărîrile îndrăznețe.

În două minute, Marcel luă o hotărîre. Îi venise o idee, irealizabilă poate, dar pe care voia să încerce s-o realizeze dacă moartea nu l-ar fi surprins mai înainte.

Se întoarse în chip firesc spre arbustul cu flori roșii și

---

[1] Mare familie de plante dicotiledonate cuprinzînd, printre altele, cartoful. Multe solanee sînt veninoase: măselarița, mătrăguna (beladona) etc.

[2] Cunoscut loc de plimbare al parizienilor, situat între Paris, Neuilly și Boulogne.

smulse două, trei frunze, astfel încît gardienii săi să-l vadă neapărat.

Apoi, o dată întors în cameră, uscă aceste frunze la foc, le făcu sul şi le învîrti în palme ca să le sfărîme, amestecîndu-le cu tutunul pipei sale.

Timp de şase zile, spre marea lui surprindere, Marcel se trezi în fiecare dimineaţă. Herr Schultze, pe care nu-l mai vedea, pe care nu-l întîlnea niciodată în timpul plimbărilor sale, renunţase oare la ideea de a-l ucide ? Nu, fără îndoială, după cum nu renunţase la ideea de a distruge oraşul doctorului Sarrasin.

Profitînd de faptul că i se îngăduise să mai trăiască, Marcel îşi reînnoi manevra în fiecare zi. Bineînţeles, avea grijă să nu fumeze beladonă şi, în acest scop, avea două pachete cu tutun, unul pentru folosinţa personală şi altul pentru înscenarea cotidiană. Scopul său era pur şi simplu să trezească curiozitatea lui Arminius şi Sigimer. Ca nişte fumători pătimaşi ce erau, aceste două brute trebuiau să observe curînd arbustul pe care-l desfoia Marcel, să-i imite manevra şi să încerce gustul pe care-l dădea tutunului acest amestec.

Calculul era just şi rezultatul prevăzut se produse, ca să zicem aşa, în mod mecanic.

În a şasea zi — era ajunul acelui fatal 13 septembrie — privind în urmă cu coada ochiului, pe neobservate, Marcel avu satisfacţia să-şi vadă gardienii făcînd o mică provizie de frunze.

O oră mai tîrziu le uscară la foc, le fărîmiţară în palmele lor aspre, le amestecară cu tutunul. Păreau să-şi lingă buzele dinainte !

Marcel îşi propunea deci numai să-i adoarmă pe Arminius şi Sigimer ? Nu. Nu era destul să scape de sub supravegherea lor. Trebuia să mai găsească mijlocul de a trece prin canal, traversînd masa de apă care se scurgea prin el, chiar dacă acest canal măsura mai mulţi kilometri lungime. Marcel găsise acest mijloc. Ce-i drept, avea nouă şanse din zece să moară, dar viaţa lui, condamnată de pe acum de Herr Schultze, era sacrificată de multă vreme.

Veni seara şi, o dată cu ea, ora cinei, apoi ora ultimei plimbări. Inseparabilul trio coborî în parc.

Fără să ezite, fără să piardă o clipă, Marcel se îndreptă spre o clădire aşezată între arbori şi care nu era altceva decît atelierul modelelor. Alese o bancă mai lăturalnică, îşi umplu pipa şi începu să fumeze.

Arminius şi Sigimer, care aveau pipele pregătite, se instalară imediat pe banca vecină şi începură să înghită fumul cu lăcomie.

Efectul narcoticului nu se lăsă aşteptat.

Nu se scurseseră nici cinci minute şi cei doi teutoni greoi căscau şi se întindeau ca nişte urşi în cuşcă. Un nor le înceţoşă ochii, urechile începură să le ţiuie ; feţele lor îşi schimbaseră culoarea din roşu limpede în roşu aprins ; braţele căzură inerte ; capetele se lăsară pe speteaza băncii.

Pipele se rostogoliră la pămînt.

În sfîrşit, două sforăituri sonore se amestecară în cadenţă cu ciripitul păsărilor pe care o vară veşnică le reţinea in parcul Stahlstadtului.

Marcel nu aşteptase decît această clipă. E de înţeles cu cîtă nerăbdare, gîndindu-ne că a doua zi noaptea, la ora unsprezece şi patruzeci şi cinci, France-Ville, condamnat de Herr Schultze, ar fi încetat să mai existe.

Tînărul se precipită în atelierul modelelor. Această sală vastă cuprindea un întreg muzeu. Machete de maşini hidraulice, locomotive, maşini cu aburi, locomobile, pompe, turbine, perforatoare, motoare marine, schelete de vase — mici capodopere valorînd cîteva milioane. Erau modelele în lemn a tot ceea ce fabricase uzina Schultze de la întemeierea ei, şi puteţi fi siguri că nu lipseau modelele de tunuri, torpile şi obuze.

Era o noapte întunecoasă, favorabilă planului îndrăzneţ pe care tînărul alsacian voia să-l pună în aplicare. O dată cu evadarea sa, el voia să distrugă muzeul modelelor Stahlstadtului. Ah, dac-ar fi putut să distrugă în acelaşi timp enormul şi indestructibilul Turn al Taurului, împreună cu cazemata şi tunul adăpostit de ea !

Prima grijă a lui Marcel fu să ia dintr-un raft cu instrumente un mic ferăstrău de oţel, capabil să taie fierul, şi să-l bage în buzunar. Apoi, fără ca mîna să-i tremure o singură dată, aprinse un chibrit şi-l aruncă într-un colţ al sălii unde erau îngrămădite planşe de desen şi modele uşoare din lemn de brad.

Pe urmă ieşi.

După o clipă, alimentat de toate aceste materiale combustibile, incendiul proiecta flăcări mari prin ferestrele sălii. Clopotul de alarmă sună imediat, curentul puse în mişcare semnalele electrice din diferitele cartiere ale Stahlstadtului şi pompierii alergară de pretutindeni, tîrîndu-şi pompele cu aburi.

În același timp apăru și Herr Schultze, a cărui prezență era menită să-i încurajeze pe salvatori.

În cîteva minute, cazanele cu aburi fură puse sub presiune și pompele puternice începură să funcționeze cu rapiditate. Un adevărat potop de apă se revărsa asupra zidurilor

și pînă și asupra acoperișului muzeului modelelor. Dar focul, mai tare decît apa, care se vaporiza, în loc să-l stingă, atacase toate părțile clădirii deodată. El devenise atît de intens încît trebui să se renunțe la orice speranță de a-l potoli. Spectacolul incendiului era grandios și teribil.

Ascuns într-un colț, Marcel nu-l pierdea din ochi pe Herr Schultze, care-și conducea oamenii ca la asaltul unei cetăți. Nu mai era însă nimic de făcut. Muzeul modelelor era izolat în parc și nu mai încăpea nici o îndoială că avea să ardă pînă-n temelii.

În clipa aceea, văzînd că nu mai poate salva clădirea, Herr Schultze strigă cu o voce răsunătoare :

— Zece mii de dolari celui care-mi va aduce modelul 3 175, închis în vitrina din centru !

Era modelul faimosului tun perfecționat de Schultze, mai prețios pentru el decît oricare dintre obiectele din muzeu.

Dar, pentru a-i aduce acest model, trebuia să treci pe sub o ploaie de foc, printr-o atmosferă irespirabilă. Erau nouă șanse din zece să rămîi acolo ! Așa că, cu toată momeala celor zece mii de dolari, nimeni nu răspunse apelului lui Herr Schultze.

Și iată că se prezentă cineva.

Era Marcel.

— Mă duc eu, spuse el.

— Dumneata ! strigă Herr Schultze.

— Eu !

— Să știi că asta nu anulează sentința pronunțată împotriva dumitale !

— Nu vreau decît să salvez modelul !

— Du-te atunci și îți jur că, dacă reușești, cei zece mii de dolari vor fi înmînați moștenitorilor dumitale.

— Sînt singur, răspunse Marcel.

Fuseseră aduse mai multe aparate Galibert, pregătite pentru cazuri de incendiu, deoarece îngăduiau să se pătrundă în medii irespirabile. Marcel se folosise de unul dintre ele cînd încercase să-l smulgă din ghearele morții pe micul Carl, băiatul doamnei Bauer.

Un aparat încărcat cu aer sub o presiune de mai multe atmosfere fu fixat pe spatele tînărului. Cu cleștele strîngîndu-i nările, cu capătul tuburilor între dinți, se năpusti în clădire.

„În sfîrșit ! — își spuse el. Am aer pentru un sfert de oră !... Numai de mi-ar ajunge !..."

După cum vă puteți închipui, lui Marcel nici nu-i trecuse prin cap să salveze modelul tunului Schultze. Primejduindu-și viața, el traversă sala plină de fum, sub o ploaie de tăciuni aprinși și bîrne calcinate, care, printr-o minune, nu-l atinseră. În clipa în care acoperișul se prăbușea în mijlocul

unui foc de artificii de scîntei, pe care vîntul le ridica pînă la nori, el ieşea printr-o uşă dosnică în parc.

Să fugă pînă la micul rîu şi apoi, pe ţărmul lui, pînă la locul unde apele îşi porneau drumul subteran spre cîmpia din afara Stahlstadtului, să plonjeze fără ezitare — toate acestea îi luară lui Marcel cîteva secunde.

Un curent rapid îl împinse atunci într-o masă de apă cu o adîncime de şapte, opt picioare. N-avea nevoie să se orienteze, căci curentul îl călăuzea ca un fir al Ariadnei [1]. Îşi dădu seama aproape imediat că intrase într-un canal strîmt, un fel de mat pe care apele rîului îl umpleau în întregime.

„Care să fie lungimea acestui canal? — se întrebă Marcel. Totul depinde de asta! Dacă nu ajung la capătul lui într-un sfert de oră, sînt pierdut!"

Tînărul îşi păstrase sîngele rece. Curentul îl purta astfel de zece minute, cînd se lovi de un obstacol.

Era un grilaj de fier care închidea canalul.

„Mă temeam de asta" — spuse Marcel.

Şi, fără să piardă o clipă, scoase ferăstrăul din buzunar şi începu să taie zăvorul.

După cinci minute de efort, zăvorul încă rezista. Grilajul rămînea închis, iar Marcel respira cu mare greutate. Rarefiindu-se tot mai mult în rezervor, aerul îi ajungea într-o cantitate insuficientă. Ţiuiala din urechi, sîngele care-i injectase ochii, apăsarea de pe creier, totul indica apropierea unei asfixii iminente. El rezista totuşi, îşi ţinea răsuflarea, ca să consume cît mai puţin din oxigenul pe care plămînii săi nu mai puteau să-l extragă din mediul viciat... dar zăvorul nu ceda, cu toate că tăietura era adincă!

În clipa aceea, ferăstrăul îi scăpă din mînă.

„Nu se poate ca soarta să fie împotriva mea!" — gîndi el.

Şi scutură grila cu vigoarea pe care o dă supremul instinct de conservare.

Zăvorul se rupse. Grilajul se deschise şi curentul îl tîrî pe sărmanul Marcel, care, aproape sufocat, înghiţea ultimele molecule de aer din rezervor.

. . . .

A doua zi, cînd oamenii lui Herr Schultze pătrunseră în edificiul mistuit de incendiu, nu găsiră nici o urmă de trup omenesc în resturile calcinate sau în cenuşa caldă. Era deci sigur că îndrăzneţul muncitor fusese victima devotamentu-

[1] Potrivit uneia dintre legendele mitologice, Ariadna, fiica regelui Minos, i-a dat eroului Tezeu un fir cu ajutorul căruia să-şi găsească drumul la ieşirea din Labirint, după uciderea Minotaurului.

lui său. Asta nu-i mira pe cei care-l cunoscuseră în atelierele uzinei.

Modelul prețios nu putuse fi salvat, dar omul care cunoștea secretele Regelui Oțelului era mort.

„Cerul mi-e martor că voiam să-i cruț suferința — își spuse Herr Schultze. În orice caz, am făcut o economie de zece mii de dolari".

Aceasta fu singura cuvîntare funebră la moartea tînărului alsacian.

Capitolul X

Un articol din revista germană „Unsere Centurie"

Cu o lună înaintea epocii în care se petreceau evenimentele descrise mai sus, o revistă cu coperta roşiatică, intitulată *Unsere Centurie* („Veacul nostru"), publica următorul articol despre France-Ville, articol cu deosebire apreciat de oamenii delicaţi din imperiul german poate pentru că nu pretindea să studieze acest oraş decît dintr-un punct de vedere exclusiv material :

„Am adus mai de mult la cunoştinţa cititorilor noştri fenomenul extraordinar care s-a produs pe coasta apuseană a Statelor Unite. Datorită considerabilei proporţii de emigranţi pe care o cuprinde populaţia sa, marea republică americană ne-a obişnuit de multă vreme cu un şir de surprize. Ultima şi cea mai deosebită este, desigur, cea a unui oraş numit France-Ville, care nu exista nici măcar ca idee acum cinci ani şi care astăzi e înfloritor şi a ajuns dintr-o dată la cel mai înalt grad de prosperitate.

Acest minunat oraş s-a înălţat ca prin farmec pe ţărmul înmiresmat al Pacificului. Nu vom discuta aici dacă, aşa cum se susţine, această idee aparţine unui francez, doctorul Sarrasin. Lucrul e posibil, dat fiind că doctorul se poate lăuda cu o rudenie îndepărtată, cu ilustrul nostru Rege al Oţelului. Fie zis în treacăt, întemeierea oraşului nu e străină de însuşirea prin vicleşuguri a unei moşteniri considerabile care-i revenea în mod legitim lui Herr Schultze. Oriunde se face vreun lucru bun în lume, puteţi fi siguri că veţi găsi o sămînţă germanică ; este un adevăr pe care sîntem mîndri să-l constatăm şi cu acest prilej. Dar, oricum, datorăm cititorilor noştri informaţii precise şi autentice în legătură cu această naştere spontană a unei aşezări-model.

Să nu-i căutaţi numele pe hartă. Chiar marele atlas în trei sute şaptezeci şi opt de volume in folio *al eminentului nostru Tuchtigmann, în care sînt indicate cu o riguroasă exactitate toate tufişurile şi boschetele de copaci din Lumea Veche şi Lumea Nouă, chiar acest generos monument al ştiinţei geografice aplicate la arta infanteristului nu poartă încă nici o urmă de France-Ville. În locul unde se înalţă noul oraş se întindea, acum cinci ani, o cîmpie pustie. Este punctul indicat pe hartă prin coordonatele 43° 11'3" latitu-*

dine nordică și 124° 41'17" longitudine vestică. După cum se vede, se află pe țărmul Oceanului Pacific și la picioarele lanțului secundar al Munților Stîncoși, botezat Muntele Cascadelor, la douăzeci de leghe spre nord de Capul Alb, statul Oregon, America de Nord.

Locul cel mai avantajos a fost căutat cu grijă și ales între multe alte locuri favorabile. Printre motivele care au determinat această alegere se numără, în mod deosebit: situarea în zona temperată din emisfera nordică, aflată dintotdeauna în fruntea civilizației terestre; poziția în mijlocul unei republici federative și într-un stat încă tînăr, care a garantat în mod provizoriu independența orașului și i-a acordat drepturi asemănătoare celor pe care le are principatul Monaco în Europa, cu condiția ca după un anumit număr de ani să intre în Uniune; apropierea de ocean, care devine din ce în ce mai mult marea cale de comunicație a globului; natura accidentată, fertilă și sănătoasă a solului; vecinătatea unui lanț muntos, care stăvilește vînturile dinspre nord, sud și est, lăsînd briza Pacificului să purifice atmosfera orașului; existența unui mic rîu a cărui apă proaspătă, dulce, ușoară, oxigenată de numeroasele cascade și de rapiditatea lunecării sale ajunge întru totul pură în ocean; în sfîrșit, un port natural format de un lung promontoriu întors ca un cîrlig, port care poate fi lărgit cu ajutorul digurilor.

Amintim și cîteva avantaje secundare: vecinătatea unor bogate cariere de marmură și piatră, a unor zăcăminte de caolin și chiar a unor urme de pepite de aur. Acest detaliu era să ducă la părăsirea teritoriului, fondatorii orașului temîndu-se ca febra aurului să nu le răstoarne planurile. Din fericire însă, pepitele erau mici și rare.

Alegerea locului, deși hotărîtă numai după studii serioase și aprofundate, nu ceruse decît puține zile și nu necesitase o expediție specială. Știința este astăzi destul de înaintată ca să poți obține, fără să ieși din cabinet, informații precise și exacte despre cele mai îndepărtate regiuni.

Decizia o dată luată, doi comisari ai comitetului de organizare au luat primul pachebot care pleca de la Liverpool, au ajuns peste unsprezece zile la New York și peste șapte zile la San-Francisco, au închiriat un stimer și peste zece ore se aflau la locul ales.

În mai puțin de o lună s-au înțeles cu reprezentanții statului Oregon, au obținut o concesiune asupra unei fîșii de teren largi de patru leghe, de la țărmul oceanului pînă pe culmea Munților Cascadei, au despăgubit cu cîteva mii de

dolari o jumătate de duzină de plantatori care aveau drepturi reale sau închipuite asupra acestor pămînturi.

În ianuarie 1872, teritoriul era de acum explorat, măsurat, jalonat, sondat, și o armată de douăzeci de mii de culi[1] *chinezi, sub conducerea a cinci sute de contramaiștri și ingineri europeni, se apucaseră de lucru. Afișe răspîndite în toată California, un vagon publicitar adăugat în permanență rapidului care pleacă în fiecare dimineață din San-Francisco, străbătînd continentul american, o reclamă zilnică în douăzeci și trei de ziare din această localitate fuseseră de ajuns pentru a asigura recrutarea muncitorilor. N-ar fi fost nevoie să se adopte procedeul publicității în mare, cu litere uriașe sculptate pe piscurile Munților Stîncoși, propus cu preț redus de o oarecare companie.*

Trebuie spus că afluența culilor chinezi în America de vest provocase în acea vreme o gravă perturbare a pieței salariilor. Pentru a prezerva mijloacele de existență ale propriilor lor locuitori și pentru a împiedica incidente sîngeroase, mai multe state recurseseră la expulzarea în masă a acestor nenorociți. Construirea orașului France-Ville veni tocmai la timp ca să-i salveze de la pieire. Remunerația lor fu fixată la un dolar pe zi, bani pe care aveau să-i primească la sfîrșitul lucrărilor și în alimente distribuite de administrația municipală. Se evitară astfel dezordinea și speculațiile nerușinate care necinstesc prea adesea aceste mari deplasări de populație.

Prima mare antrepriză constă în construirea unei căi ferate secundare pînă la Sacramento, legînd astfel noul oraș cu Pacific Railroad[2]*. Avură grijă să evite toate accidentele de teren care ar fi putut exercita o influență supărătoare asupra sănătății. Aceste lucrări și cele din port se desfășurară cu o extraordinară rapiditate. Încă în luna aprilie, primul tren direct de la New York*[3] *aducea în gara France-Ville pe membrii comitetului rămași pînă atunci în Europa.*

În acest interval fuseseră stabilite planurile generale ale orașului, amănuntele privind casele de locuit și edificiile publice.

Materialele nu lipseau : de la primele știri despre proiect, industria americană se grăbise să inunde peroanele orașului cu toate elementele de construcție imaginabile. Fondatorii n-aveau decît greutatea alegerii. Ei hotărîră ca piatra să fie rezervată

---

[1] Țărani chinezi emigrați datorită sărăciei și foametei care domneau în China acelor vremuri.

[2] Calea ferată a Pacificului.

[3] Vezi ilustrația publicată în numărul 199 al Colecției la pagina 31 (n. r.).

pentru edificiile naționale și pentru ornamentația generală. iar casele să fie construite din cărămizi. Bineînțeles, nu acele cărămizi turnate grosolan dintr-o bucată de pămînt mai mult sau mai puțin ars, ci cărămizi ușoare, bine proporționate ca formă, greutate și densitate, străpunse în lung de o serie de găuri cilindrice paralele. Aceste găuri, puse cap la cap, erau menite să constituie în grosimea zidurilor un fel de conducte deschise la ambele extremități, care să îngăduie aerului să circule liber în învelișul exterior al caselor, ca și în pereții interni. Așezarea aceasta avea, în același timp, prețiosul avantaj de a amortiza sunetele și de a da fiecărui apartament o completă independență.

Comitetul nu pretindea, de altfel, să impună constructorilor un anumit tip de casă. El era mai degrabă adversarul acestei uniformități obositoare și insipide și se mulțumise să ceară arhitecților respectarea unui anumit număr de reguli fixe :

1. Fiecare casă va fi izolată intr-un lot de teren plantat cu arbori, gazon și flori. Ea va fi locuită de o singură familie.

2. Nici o casă nu va avea mai mult de două etaje ; aerul și lumina nu trebuie să fie acaparate de unii în detrimentul celorlalți.

3. Toate casele vor avea fațada la o distanță de zece metri de stradă, de care vor fi despărțite printr-un grilaj. Intervalul între grilaj și fațadă va fi cultivat cu flori.

4. Zidurile vor fi construite din cărămizi tubulare brevetate, conforme modelului. Deplină libertate în privința ornamentației.

5. Acoperișurile vor fi în formă de terasă, ușor înclinate în cele patru direcții, acoperite cu catran, mărginite de o balustradă destul de înaltă pentru a preveni accidentele și prevăzute cu canale pentru scurgerea imediată a apei de ploaie.

6. Toate casele vor fi clădite pe o boltă deschisă în toate părțile și formînd, sub prima suprafață de locuit, un subsol de aerisire și în același timp o hală. Conductele de apă și burlanele vor ajunge aici deschise, sprijinite de stîlpul central al boltei, astfel încît să poată fi controlate oricînd și să poată furniza imediat apa necesară, în caz de incendiu. Pardoseala acestei hale, ridicată cu cinci-șase centimetri deasupra nivelului străzii, va fi așternută cu nisip. O ușă și o scară specială o vor pune în legătură directă cu bucătăriile și cămările, și toate operațiile culinare se vor putea efectua acolo fără a răni văzul și mirosul.

7. Bucătăriile, cămările sau dependinţele vor fi aşezate, împotriva obiceiului, la etajul superior şi vor comunica cu terasa, care va deveni astfel anexa lor în aer liber. Un elevator va îngădui transportul tuturor încărcăturilor la etaj. Forţa mecanică necesară mişcării elevatorului, ca şi lumina artificială şi apa, va fi pusă la dispoziţia locuitorilor la un preţ redus.

8. Planul apartamentelor este lăsat în voia fanteziei individuale. Sînt proscrişi însă fără cruţare doi primejdioşi factori de boală, veritabile cuiburi de miasme şi laboratoare de otrăvuri : covoarele şi tapetele. Construite artistic din lemn preţios şi asamblate în mozaicuri de ebenişti pricepuţi, parchetele n-ar avea decît de pierdut ascunse fiind sub covoare de o curăţenie îndoielnică. Iar pereţii, îmbrăcaţi în faianţă, au strălucirea şi varietatea apartamentelor interioare de la Pompei [1], cu o bogăţie de culori şi cu o rezistenţă pe care tapetul, încărcat cu miile sale de otrăvuri subtile, nu le-a atins niciodată. Se spală cum se spală oglinzile şi geamurile, cum se freacă parchetele şi tavanele. Nici un germen morbid nu poate să se ascundă aici.

9. Fiecare dormitor e separat de cabinetul de toaletă. Nu putem insista atît cît s-ar cuveni ca încăperea unde ne petrecem o treime din viaţă să fie cea mai mare, cea mai aerisită şi, în acelaşi timp, cea mai simplă. Ea trebuie să servească doar pentru somn : patru scaune, un pat de fier, prevăzut cu o somieră şi cu o saltea de lînă scuturată des, sînt singurele mobile necesare. Cuverturile de puf, învelitoarele de stofă şi alţi aliaţi puternici ai bolilor epidemice sînt, desigur, excluşi. Cuverturi de lînă uşoare şi călduroase, care pot fi spălate cu uşurinţă, le vor înlocui cu succes. Fără a proscrie formal perdelele şi draperiile, cerem cel puţin să fie alese dintre stofele susceptibile să fie spălate des.

10. Fiecare încăpere are un şemineu încălzit, după gust, cu lemne sau cu cărbuni ; fiecărui şemineu îi corespunde o gură de aer exterioară. Cît despre fum, în loc să fie expulzat prin acoperişuri, se strecoară prin conducte subterane pînă în nişte cuptoare speciale, clădite pe cheltuiala municipalităţii, în spatele caselor, un cuptor la două sute de locuitori. Acolo fumul este curăţat de particulele de carbon şi trimis în atmosferă, incolor şi inofensiv, la o înălţime de treizeci şi cinci de metri.

Acestea sînt cele zece reguli fixe impuse pentru construcţia fiecărei case particulare.

---

[1] Vechi oraş roman. acoperit de lava şi cenuşa unei erupţii a Vezuviului în anul 79 e.n. Dezgropat începînd din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, el ne-a oferit, printre altele. remarcabile picturi murale.

Dispozițiile generale nu sînt studiate cu mai puțină grijă.

Mai întîi, planul orașului a fost conceput și realizat astfel încît să corespundă tuturor dezvoltărilor ulterioare. Străzile, întretăindu-se în unghiuri drepte, sînt trasate la distanțe egale, avînd o lărgime uniformă, fiind plantate cu arbori și botezate cu numere de ordine.

Din jumătate în jumătate de kilometru, strada, mai largă cu o treime, ia numele de bulevard sau arteră principală și are pe o parte un șanț descoperit pentru tramvaie și căi de fier metropolitane. La încrucișări se află parcuri împodobite cu copii ale capodoperelor sculpturii — pînă cînd artiștii localnici vor crea lucrări demne să le ia locul.

Toate industriile și negoțurile sînt libere.

Pentru a obține dreptul de reședință în France-Ville, e destul să ai referințe temeinice cum că ești apt să exerciți o profesiune oarecare, manuală sau intelectuală, în industrie, știință sau artă, și să te angajezi să respecți legile orașului. Existența parazitară nu este îngăduită.

Edificiile publice sînt de pe acum în număr mare... muzee, biblioteci, școli și gimnazii, toate amenajate cu un lux și o înțelegere a cerințelor igienice, într-adevăr, demne de o metropolă.

E inutil să mai spunem că de la vîrsta de patru ani copiii încep să efectueze exercițiile fizice și intelectuale menite să le dezvolte forța musculară și cerebrală. Sînt educați să păstreze o curățenie atît de riguroasă încît o pată pe hainele lor e considerată drept o adevărată dezonoare.

Această problemă a curățeniei individuale și colective constituie, de altfel, preocuparea de căpetenie a fondatorilor orașului. A curăța, a curăța fără întrerupere, a distruge și anula îndată după formarea lor miasmele pe care le emană în mod constant o aglomerație umană. Astfel, produsele canalelor de scurgere sînt centralizate în afara orașului, tratate cu procedee care permit să fie condensate și transportate zilnic pe cîmpuri.

Apa curge pretutindeni în valuri. Străzile pavate cu lemn acoperit cu catran și trotuarele de piatră sînt la fel de strălucitoare ca lespezile unei curți olandeze. Piețele alimentare sînt supravegheate neîncetat și comercianții care îndrăznesc să speculeze sănătatea publică sînt pedepsiți fără cruțare. Un precupeț care vinde un ou vechi, carne stricată sau lapte botezat este tratat pur și simplu ca un otrăvitor. Această poliție sanitară, atît de necesară și atît de delicată, este încredințată unor oameni experimentați, unor veritabili specialiști, instruiți în acest scop în școlile normale.

Jurisdicția lor se extinde pînă și asupra spălătoriilor organizate toate pe picior mare, cu mașini cu aburi, uscătorii artificiale și, mai ales, camere de dezinfecție. Nici o rufă de corp nu se întoarce la stăpînul său fără să fi fost spălată atît cît poate fi spălat un lucru. Se urmărește cu o deosebită grijă ca niciodată să nu se amestece rufele a două familii deosebite. Această precauție simplă are efecte incalculabile.

Sistemul de asistență medicală la domiciliu fiind generalizat, spitalele sînt puține la număr și rezervate străinilor fără adăpost sau unor cazuri excepționale. Abia dacă mai e nevoie să adăugăm că ideea de a face din spital un edificiu mai mare decît toate celelalte și de a îngrămădi în același focar de infecție șapte, opt sute de bolnavi nu putea trece prin capul fondatorilor orașului model. În loc de a căuta, printr-o stranic aberație, să reunească sistematic mai mulți pacienți, ei s-au gîndit, dimpotrivă, cum să-i izoleze, în interesul lor personal, ca și în cel public. Se recomandă chiar ca în fiecare casă bolnavul să fie ținut într-un apartament distinct. Spitalele nu sînt decît construcții excepționale și restrînse pentru rezolvarea temporară a unor cazuri urgente.

Douăzeci, cel mult treizeci de bolnavi pot să se afle — fiecare într-o cameră — în aceste barăci ușoare, făcute din lemn de brad, care sînt arse și reconstruite în fiecare an. Aceste ambulanțe, fabricate în întregime după un model special, au, de altfel, avantajul că pot fi transportate după nevoie în cutare sau cutare punct al orașului și multiplicate atît cît este necesar.

O inovație ingenioasă în legătură cu acest serviciu este aceea a unui corp de infirmiere încercate, pregătite în mod special pentru această meserie specială și ținute la dispoziția publicului de către administrația centrală. Aceste femei, alese cu discernămînt, constituie ajutoarele cele mai prețioase și mai devotate ale medicilor. Ele împărtășesc familiilor cunoștințele practice atît de necesare și atît de des absente în momentul primejdiei și au ca misiune să împiedice propagarea bolii o dată cu îngrijirea bolnavului.

N-am mai sfîrși dacă am vrea să enumerăm toate perfecționările igienice pe care le-au introdus fondatorii noului oraș. Fiecare nou cetățean primește la sosirea sa o mică broșură în care sînt expuse, într-un limbaj simplu și clar, principiile cele mai importante ale unei vieți rînduite științific.

El citește în ea că echilibrul perfect al tuturor funcțiunilor sale este una dintre condițiile sănătății ; că munca și odihna sînt la fel de indispensabile organismului său ; că oboseala este necesară creierului, ca și mușchilor ; că nouă zecimi

din boli se datoresc contagiunii prin aer sau prin alimente. El va ști deci cum să-și apere mai bine persoana și locuința cu «carantine» sanitare. Să eviți folosirea otrăvurilor excitante, să practici exerciții fizice, să îndeplinești conștiincios în fiecare zi treaba care-ți revine, să bei apă curată, să mănînci carne și legume proaspete și simplu preparate, să dormi șapte, opt ore pe noapte — iată ABC-ul sănătății.

Pornind de la primele principii ale fondatorilor, am ajuns pe nesimțite să vorbim despre această așezare ciudată ca despre un oraș gata construit. Și adevărul este că, o dată clădite primele case, celelalte au ieșit din pămînt ca prin farmec. Trebuie să fi vizitat Far-Westul[1] ca să-ți dai seama ce înseamnă această eflorescență urbană. Încă pustiu în ianuarie 1872, locul ales număra șase mii de case în 1873. În 1874, avea nouă mii și toate edificiile terminate.

Construite în mare pe terenuri imense și fără valoare la început, casele erau vîndute la prețuri foarte modeste. Absența oricărui impozit, independența politică a acestui mic teritoriu izolat, atracția noului, blîndețea climei au contribuit la atragerea emigranților. La ora aceasta, France-Ville numără aproape o sută de mii de locuitori.

Ceea ce valorează mai mult și singurul lucru care ne interesează este că experiența sanitară a reușit în chip concludent. În timp ce mortalitatea anuală în orașele cele mai favorizate ale bătrînei Europe sau ale Lumii Noi n-a scăzut niciodată sensibil sub trei la sută[2], la France-Ville media acestor cinci ani este de unu și jumătate la sută. Și încă această cifră este îngroșată de o mică epidemie de friguri semnalată la început. Luată separat, cifra anului trecut nu e decît de unu și un sfert la sută. O împrejurare și mai importantă : cu cîteva excepții, toate decesele înregistrate se datoresc unor afecțiuni specifice și de cele mai multe ori ereditare. Bolile accidentale au fost infinit mai rare, mai limitate și mai puțin primejdioase ca în orice alt mediu. Cît despre epidemiile propriu-zise, nu s-a semnalat nici una.

Vor fi interesante de urmărit consecințele acestei tentative. E de văzut, mai ales, dacă influența unui regim atît de științific asupra unei întregi generații, și cu atît mai mult asupra unui șir de generații, n-ar putea să micșoreze predispozițiile morbide ereditare.

«Nu e, desigur, prea mare cutezanța să sperăm aceasta — a scris unul dintre fondatorii uimitoarei aglomerații —, și

---

[1] Vestul Îndepărtat, nume dat de americani teritoriilor din vestul Statelor Unite.

[2] În 1960, mortalitatea generală a populației U.R.S.S. a fost cea mai mică de pe glob : 7,1 la mia de locuitori, deci 0,71 la sută.

atunci cît de măreț ar fi rezultatul! Oameni trăind pînă la nouăzeci sau o sută de ani, murind numai de bătrînețe, ca majoritatea animalelor, ca plantele!»

Un asemenea vis are de ce să ne seducă!

Dacă ne e îngăduit totuși să exprimăm opinia noastră sinceră, nu prea credem în succesul definitiv al experienței. Viciul ei original, și după toate probabilitățile fatal, este că e condusă de un comitet în care predomină elementul latin și din care elementul germanic a fost sistematic exclus. Acesta e un simptom supărător. De cînd există lumea, nu s-au făcut lucruri durabile decît de către Germania și fără ea nu se va face nimic definitiv. Fondatorii orașului France-Ville au curățit poate terenul, au elucidat cîteva puncte anume, dar nu în acest colț al Americii, ci pe țărmurile Siriei vom vedea înălțîndu-se, într-o zi, adevăratul oraș-model!" [1]

Capitolul XI

Un dineu la doctorul Sarrasin

La 13 septembrie — doar cu cîteva ore înainte de clipa fixată de Herr Schultze pentru a distruge France-Villeul —, nici guvernatorul, nici vreun altul dintre locuitorii orașului nu bănuiau încă îngrozitoarea primejdie care-i amenința.

Era ora șapte seara.

Ascuns în boschete dese de leandri și tamarinzi [2], orașul se desfășura cu grație la poalele Munților Cascadei. Valurile Pacificului îi mîngîiau fără zgomot cheiurile de marmură. Spălate cu grijă și răcorite de briză, străzile ofereau cel mai vesel și mai însuflețit spectacol. Arborii care le umbreau fremătau încet. Peluzele erau verzi. Deschizîndu-și corolele, florile din grădini înmiresmau văzduhul. Casele surîdeau liniștite și cochete în albeața lor. Aerul era călduț, cerul albastru ca și oceanul, care scînteia la capătul marilor bulevarde.

Sosind în oraș, un străin ar fi fost izbit de aerul de sănătate al locuitorilor, de animația de pe străzi. Tocmai se închideau academiile de pictură, de muzică și sculptură, care erau reunite în același cartier și unde se organizau excelente cursuri publice pe secții nu prea numeroase, ceea ce îngăduia fiecărui elev să-și însușească lecțiile în bune condiții. Ieșind

[1] Finalul articolului din „Unsere Centurie" este folosit de Jules Verne ca o aluzie la expansionismul proaspătului imperiu german, care privea cu ochii lacomi la coloniile celorlalte țări capitaliste.

[2] Arbori fructiferi specifici zonei mediteraneene.

din aceste edificii, mulțimea se îngrămădi cîteva clipe, dar nu se auziră nici un strigăt, nici o exclamație de nerăbdare. Aspectul general era de calm și mulțumire deplină.

Familia Sarrasin își clădise locuința nu în centrul orașului, ci pe țărmul Pacificului. Și, cum fusese construită printre primele, doctorul se stabilise de la început acolo împreună cu soția sa și cu Jeanne.

Octave, milionarul improvizat, ar fi vrut să rămînă la Paris, dar nu-l mai avea pe Marcel ca mentor.

Cei doi prieteni se pierduseră aproape din vedere din perioada cînd locuiau împreună pe strada Roi-de-Sicile. După ce doctorul emigrase pe coasta Oregonului, Octave rămăsese stăpîn pe sine însuși. Fusese tîrît repede departe de școala în care tatăl său ar fi vrut să-l facă să-și urmeze studiile și căzuse la ultimul examen, pe care prietenul său îl luase întîiul.

Marcel fusese pînă atunci busola bietului Octave, care era incapabil să se conducă singur. Cînd tînărul alsacian plecă, prietenul său din copilărie sfîrși prin a-și da drumul la hățuri. Termenul e cu atît mai potrivit cu cît viața lui Octave se petrecea în mare parte pe scaunul înalt al unei enorme cabriolete cu patru cai, aflată mereu pe drum între bulevardul Marigny, unde tînărul își luase un apartament, și diversele cîmpuri de curse din împrejurimile Parisului. Octave Sarrasin, care, cu trei luni mai înainte, abia izbutea să se țină în șa pe caii închiriați cu ora, devenise subit unul dintre cei mai versați oameni din Franța în misterele hipologiei.[1] Erudiția sa era împrumutată de la un *groom*[2] englez pe care-l luase în slujbă și care-l domina total prin întinderea cunoștințelor sale speciale.

Diminețile îi erau împărțite între croitori, șelari și cizmari. Serile sale aparțineau micilor teatre și saloanelor unui cerc deschis foarte de curînd în colțul străzii Tronchet. Octave îl alesese întrucît lumea de acolo aducea banilor săi un omagiu pe care meritele sale nu l-ar fi obținut în altă parte. Această lume i se părea de o distincție ideală. E interesant de semnalat că lista membrilor cercului, somptuos încadrată și atîrnată în hol, conținea doar nume străine. Titlurile nobiliare mișunau și, cel puțin enumerîndu-le, te-ai fi putut crede în anticamera unui colegiu heraldic. Dar dacă pătrundeai mai departe gîndeai că te afli mai degrabă într-o expoziție etnologică pe viu. Toate nasurile mari și toate tenurile

[1] Știința care se ocupă cu studiul rasei cavaline.
[2] Mic lacheu.

bilioase din cele două lumi păreau să-şi fi dat întîlnire aici. Altfel, aceste personaje cosmopolite erau foarte bine îmbrăcate...

Octave Sarrasin părea un zeu tînăr în mijlocul acestor bimani. I se repetau cuvintele, i se copiau modelele de cravată, i se acceptau raţionamentele ca nişte articole de lege. Şi el, îmbătat de această tămîiere, nu-şi dădea seama că pierde cu regularitate la bacara [1] şi la curse. Poate că unii membri ai clubului, în calitatea lor de orientali, credeau că au drepturi la moştenirea Begumei. În orice caz, ştiau s-o atragă în buzunarele lor printr-o mişcare lentă, dar continuă.

Datorită acestui nou mod de viaţă, legăturile dintre Octave şi Marcel Bruckmann slăbiră repede. Abia dacă-şi mai scriau din cînd în cînd. Ce putea fi comun între muncitorul dîrz, preocupat numai să-şi ridice inteligenţa la un înalt grad de cultură şi forţă, şi băiatul drăguţ, prea plin de averea lui, cu spiritul îndreptat doar spre poveştile lui de club şi de grajd ?

Se ştie cum părăsise Marcel Parisul, mai întîi pentru a observa manevrele lui Herr Schultze, care intemeiase Stahlstadtul, rivalul oraşului France-Ville, pe acel teren neutru al Statelor Unite, apoi pentru a intra în slujba Regelui Oţelului.

Octave duse o viaţă parazitară de risipitor timp de doi ani. Apoi îl cuprinse dezgustul faţă de aceste lucruri searbede şi, într-o bună zi, după ce devorase cîteva milioane, plecă la tatăl său, ceea ce-l salvă de la o ruină mai mult morală decît fizică.

Judecînd cel puţin după înfăţişare, sora lui, Jeanne, era atunci o delicioasă fată de nouăsprezece ani, pe care şederea de patru ani în noua ei patrie o înzestrase cu toate însuşirile americane, adăugate întregii graţii franţuzeşti. Maică-sa spunea cîteodată că nu bănuise farmecul intimităţii depline înainte de a fi împreună în fiecare clipă.

De la întoarcerea fiului risipitor, delfinul [2], speranţa ei, doamna Sarrasin era atît de fericită pe cît e posibil, căci participa la tot binele pe care putea să-l facă şi-l făcea soţul său, datorită averii sale imense.

În seara aceea, doctorul Sarrasin invitase la cină doi dintre cei mai buni prieteni ai săi : pe colonelul Hendon, o bătrînă rămăşiţă a războiului de secesiune [3], care-şi lăsase un

---

[1] Joc de cărţi.

[2] Aşa se numea fiul cel mai mare al regilor Franţei, prinţul moştenitor. Aici cu sensul de primul născut.

[3] Războiul civil care a izbucnit în 1861 în Statele Unite în legătură cu abolirea sclavajului negrilor. S-a sfîrşit în 1865 prin victoria statelor din nord împotriva celor sclavagiste din sud.

braț la Pittsburg și o ureche la Seven-Oaks, dar care juca șah ca oricare altul, și pe domnul Lentz, directorul general al învățămîntului în noul oraș.

Discutau despre proiectele administrației orașului, despre rezultatele obținute în instituțiile publice : școli, spitale, case de ajutor reciproc.

După programul doctorului, domnul Lentz înființase mai multe școli primare. Profesorii se străduiau să dezvolte spiritul copilului supunîndu-l unei gimnastici intelectuale calculate astfel încît să urmeze evoluția naturală a facultăților sale. Elevii erau învățați să iubească o anumită știință înainte de a fi îndopați cu ea, evitîndu-se astfel acel gen de cunoștințe care, cum spune Montaigne[1], „plutesc la suprafața creierului“, nu ajung pînă la înțelegerea copilului, nu-l fac nici mai înțelept, nici mai bun. Mai tîrziu, o inteligență bine pregătită va ști ea singură să-și aleagă drumul și să-l urmeze în chip rodnic.

Igiena se afla pe primul plan într-un sistem de educație atît de bine rînduit. Omul, fiind trup și spirit, trebuie să fie la fel de bine slujit de amîndoi acești servitori ; dacă trupul slăbește, omul suferă și spiritul piere curînd.

În acea epocă, France-Ville atinsese cel mai înalt grad de prosperitate materială și intelectuală. Acolo se întruneau în congrese cei mai renumiți savanți ai celor două lumi. Atrași de reputația orașului, pictorii, sculptorii, muzicienii veneau de pretutindeni. Aceștia erau profesorii tinerilor, care promiteau să facă ilustră într-o zi această bucată de pămînt american. Era deci îngăduit să se prevadă că această nouă Atenă de origine franceză va deveni în scurt timp primul oraș din lume[2].

Trebuie să spunem, de asemeni, că la absolvire, tinerii cunoșteau mînuirea armelor și primele elemente de tactică și strategie.

Cînd ajunseră la acest capitol, colonelul Hendon declară că e mulțumit de recruții săi.

— Sînt de pe acum obișnuiți cu marșurile forțate, cu oboseala, cu toate exercițiile corporale. Armata noastră e alcătuită din toți cetățenii și toți, atunci cînd va fi nevoie, vor fi soldați căliți și disciplinați.

E adevărat că France-Ville avea relații foarte bune cu toate statele vecine, căci nu scăpase nici o ocazie de a și le îndatora, dar cînd e vorba de interes nerecunoștința poate fi

---

[1] Ilustru literat francez (1533—1592), autor al cunoscutelor „Eseuri“.

[2] Autorul se referă la acea perioadă a istoriei antice în care Atena era socotită primul oraș din lume, datorită monumentelor sale și strălucirii intelectuale a filozofilor, scriitorilor și artiștilor săi.

atît de puternică încît doctorul și prietenii săi nu nesocotiseră maxima „Ajută-te și cerul te va ajuta !“ și nu voiau să conteze decît pe ei înșiși.

Erau la sfîrșitul cinei ; isprăviseră desertul și, potrivit obiceiului anglo-saxon care se impusese, doamnele se ridicaseră de la masă.

Doctorul Sarrasin, Octave, colonelul Hendon și domnul Lentz își continuau conversația și abordaseră cele mai înalte probleme de economie politică. În această atmosferă, un servitor intră și-i aduse doctorului ziarul.

Era *New York Herald.* Această onorabilă foaie se arătase totdeauna extrem de favorabilă întemeierii, apoi dezvoltării orașului. Notabilitățile din France-Ville se obișnuiseră să caute în paginile ei fluctuațiile posibile ale opiniei publice din Statele Unite cu privire la opera lor. Această colectivitate de oameni fericiți, liberi, independenți, așezată pe acest teritoriu neutru, stîrnise destule invidii. Dacă francevillezii aveau în America partizani care să-i apere, aveau și inamici care să-i atace. În orice caz, *New York Herald* era de partea lor și nu înceta să le dea dovezi de stimă și de admirație.

Fără să întrerupă discuția, doctorul Sarrasin desfăcuse banda jurnalului și-și aruncase mașinal ochii asupra primului articol.

Vă puteți închipui cît de stupefiat a fost la lectura acestor cîteva linii, pe care le citi mai întîi pentru el, apoi cu voce tare, spre cea mai mare surprindere și cea mai adîncă indignare a prietenilor săi :

„New York, 8 septembrie — **Un violent atentat împotriva drepturilor omului e pe cale să se înfăptuiască. Aflăm dintr-o sursă sigură că la Stahlstadt se fac formidabile înarmări cu scopul de a ataca și a distruge France-Ville, orașul de origine franceză. Nu știm dacă Statele Unite pot și trebuie să intervină în acest conflict, care va opune din nou rasa latină rasei saxone ; denunțăm însă tuturor oamenilor cinstiți acest odios abuz de putere. France-Ville să nu piardă nici un ceas pentru a lua măsuri de apărare... etc.”.**

(Continuare în numărul viitor)

I. BIALEȚKI
R.P.P.

JURNALUL BUCĂTĂRAŞULUI

(Povestire ştiinţifico-fantastică umoristică)

— PREMIU INTERNAŢIONAL —

3 ianuarie 1977

Numai despre bucătărie

Bucătăraşul — aşa îmi spun tovarăşii mei. Bucătăraş ? Fie şi-aşa, deşi funcţia mea oficială se numeşte altfel : dietetician-şef al rachetei cosmice.

Este o diferentă, nu ? Dar, ca să fiu sincer, prima titulatură nu este numai pe gustul tovarăşilor mei. E şi pe-al meu. E mult mai simplă, mai scurtă şi parcă, într-un fel, mai apetisantă.

Problemele stomacului sînt — chiar şi pentru pasagerii unei rachete cosmice — nu mai puţin importante decît pentru consumatorii obişnuiţi ai pîinii terestre. Îmi dau seama pe deplin de importanţa rolului meu. „Prin stomac spre inima bărbatului" — aşa se spunea încă în vremurile vechi. În ceea ce priveşte partea masculină a echipajului, aş prefera să ajung prin stomac la creier : să-i pot convinge să ia virajele cît mai lin.

Iar zicătoarea „Prin stomac la inimă" aş fi vrut s-o aplic mai curînd frumoasei Liselotte, dar — taci inimă ! — am jurat că acesta va fi numai „jurnalul bucătăraşului". Despre toate celelalte cîte s-au întîmplat pe corabie veţi afla mai bine din comunicările speciale ale celorlalţi membri ai echipajului.

Însă în legătură directă cu bucătăria mea este „Gravitatorul artificial". Aşadar cîteva cuvinte despre el. N-a fost pus încă în funcţiune din motive cunoscute numai de prea savanţii mei colegi pe linie tehnică. Din această cauză ne aflăm în stare de imponderabilitate, şi această situaţie se va mai prelungi încă

două zile. Această împrejurare își are laturile sale pozitive. În primul rînd, o să pot să mă ocup două zile cu experiențe interesante de preparare a bucatelor într-o situație în care nu s-a aflat nici cel mai chefliu bucătar din lume. În al doilea rînd, în cazul în care starea de imponderabilitate o să se dovedească că-mi dă mult prea multă bătaie de cap la îndeplinirea obligațiilor mele (în curînd o să aflu asta și n-o să întîrzii să vă comunic), aceste plictiseli o să dispară în momentul declanșării „Gravitatorului artificial".

4 ianuarie 1977

Numai despre imponderabilitate

Cînd o să se pună în funcțiune, în sfîrșit, acest „Gravitator", să scap din situația supradificilă din bucătărie? Pînă atunci, făcînd abstracție de lipsa gravitației, îl ocărăsc cu vorbele cele mai grele ce-mi vin în gură. Dar, probabil, pînă și cuvintele și-au pierdut aici greutatea, deoarece ele nu fac aici nici cea mai mică impresie asupra nimănui. Pur și simplu, toți au obosit din cauza stării de imponderabilitate, care se prelungește. N-aș putea spune că la început n-a fost chiar plăcut, dar acum toți aruncă priviri melancolice spre trunchiul gros al „Gravitatorului artificial".

Carnețelul mi-a scăpat din mînă și a dănțuit prin întreaga cabină și eu pe urmele lui. În sfîrșit, după nu știu cîte grațioase piruete, am reușit să-l prind și să notez în el numai unul dintre episoadele nenumăratelor mele dificultăți.

Am vrut să manifestez inițiativă și să marchez „aniversarea" existenței noastre în Cosmos. Am scos o sticlă de vin, am destupat-o și din ea n-a curs nici o picătură!

— Ce-i cu glumele astea proaste? Cine a dat pe gît vinul fără permisiunea mea? am întrebat eu amenințător, aruncîndu-mi o privire vigilentă asupra cosmonauților.

Vigilența s-a dovedit cu totul inutilă în această situație, în care toți zburau într-un mod suspect dintr-un colț în altul și de la podea în plafon și înapoi. Aici — în starea aceasta de imponderabilitate — chiar și cineva care n-a pus în viața lui o picătură de alcool în gură tot nu și-ar fi putut păstra echilibrul.

— Nimeni dintre noi n-a băut nici o picătură, răspunse profesorul Oscar Wood. După cum nici dumneata, scumpul nostru bucătăraș, nu prea te-ai adăpat la izvoarele științei ca să ai suficiente noțiuni asupra comportării lichidelor în stare

de imponderabilitate. Vinul, tinere, n-o să curgă de la sine, trebuie scos prin scuturare, așa cum scoți un sirop gros.

M-am revoltat ; o băutură atît de distinsă să fie comparată cu un sirop ! Cu furie (pe care nu mi-o puteam revărsa asupra cui trebuia) am lovit în fundul sticlei. Din gîtul ei s-a ivit un balonaș cît un pepene mic. Am început să bănuiesc că, în locul vinului, în sticlă se introdusese cine știe ce altceva, dar profesorul Ivan Ivanovici m-a lămurit :

— În stare de imponderabilitate, lichidul, sub acțiunea forțelor sale interne intermoleculare, ia forma unei sfere. Te sfătuiesc să ne cinstești numai după ce va fi pus în funcțiune „Gravitatorul artificial". Pînă atunci să ridicăm un toast... cu tuburile noastre.

Așa am și făcut. Dar ce ne mai așteaptă de-acum înainte ?

5 ianuarie 1977

Agricultorul fără pămînt (adică eu)

Ura ! Scumpul nostru, iubitul nostru „Gravitator artificial" a început să funcționeze ! Acum înțeleg de ce savanții îl scriu cu literă mare și subliniat, de parcă ar fi vorba de o persoană extrem de importantă. Și de ce „parcă" ? Este, într-adevăr, o persoană foarte importantă ! Datorită lui mă simt ca și cînd mi s-ar fi luat o piatră de pe inimă, în ciuda faptului că tocmai acum am căpătat greutate, iar „Gravitatorul artificial" parcă ne-a pus pietre-n cîrcă prin forța gravitațională pe care o exercită.

Eu mă simt în apele mele. „Apele mele" sînt reprezentate, se înțelege, de ferma hidroponică. Da, da, sînt primul fermier cosmic, însă dacă veți spune oricărui agricultor de felul meu : „Aș vrea să știu : cît pămînt ai, fermierule ?", răspunsul ar suna totdeauna la fel : „Nici o palmă de pămînt".

Și asta nu-i o glumă. E „creșterea fără pămînt a plantelor". Trebuie să subliniez de la început că nu cultiv nici grîne, nici legume și în general nici un fel de plante dintre cele cu care v-ați obișnuit să le aveți la masă. Eu m-am specializat în creșterea algelor care poartă numele sonor de „chlorela". E grozav, nu ?! Colegul nostru, profesorul Iamamoto de la Universitatea din Tokio, v-ar putea comunica mai pe larg ce este asta, deoarece în țara lui încă de mult — chiar înainte de nașterea primului cosmonaut, Iuri Gagarin — s-a obsevrat că alga chlorela are un conținut bogat în proteine, zaharuri și

chiar grăsimi. În cazul cînd e gătită în mod corespunzător, poate fi gustoasă.

Şi de ce sînt agricultor fără pămînt? Pentru că recolta mea creşte în bazine cu apă. Şi ce grozav creşte! Într-o zi îşi măreşte greutatea de zece ori.

6 ianuarie 1977

O aventură cosmică

Astăzi s-a produs un mic incident. Profesorul Antonio Borgheze este nu numai un mare astrobotanist, ci şi un... mîncău tot atît de mare. Ce-i drept, algele mele se înmulţesc foarte repede, dar nu atît de repede pentru ca atunci cînd profesorul mîncău cere a treia porţie să nu protestez.

— Scumpul meu bucătăraş, a tunat expansivul italian, lovit acolo unde îl durea mai tare, dacă o să fii atît de zgîrcit, o să-ţi fac o bucată că n-o să rămînă piatră peste piatră din toată ferma ta!

— Sînt curios cum anume?

— Foarte simplu: declar grevă şi încetez să respir. În felul acesta o să pierzi 500 litri de bioxid de carbon pe zi. Dacă o să reuşesc să-i conving şi pe colegii mei să facă la fel, vreau să ştiu cu ce-o să se mai hrănească preastimatele dumitale alge? Pentru procesul de fotosinteză, ele au nevoie nu numai de apă, săruri minerale şi raze solare, ci şi de ce-o-doi!

Am zîmbit cu un sentiment de superioritate.

— Gluma-i bună. Dar sînt convins că n-o să vă jertfiţi respiraţia şi la o adică viaţa numai în scopul de a-mi distruge mie ferma.

Drept răspuns, impetuosul meu italian se ridică de pe scaun şi, cu un gest dramatic, arătă spre una dintre camerele salonului.

— Pentru ca să te conving, spuse el, o să mă duc îndată în camera anabiotică şi o să rămîn acolo pînă cînd o să încetezi să te mai încăpăţînezi să ne distrugi prin înfometare cu acest „regim de austeritate" al tău.

Profesorul Petru Constantinescu mă luă de braţ şi mă sfătui prieteneşte:

— E grozav de impulsiv. Mai bine dă-i încă o porţie. Dacă se duce şi se congelează o să trăiască latent şi n-o să-ţi mai procure zilnic cei 500 litri de bioxid de carbon. E un agitator grozav, o să-i convertească şi pe ceilalţi. Şi ce-o să te faci pe urmă cu fotosinteza?

După astfel de explicaţii, am depus armele şi i-am servit în tăcere profesorului Borgheze o porţie enormă de chlorela, care-i aminteşte atît de mult italianului nostru iubitele sale spaghete.

Nostimă glumă din partea naturii-mame această alianţă pe viaţă şi pe moarte încheiată între oameni şi aceste „buruieni" insipide (cum au început de pe acum să le numească unii dintre clienţii mei mai năzuroşi). Căci, într-adevăr, aşa se-ntîmplă : dacă n-ar exista bioxidul de carbon expirat de noi în fiecare clipă, algele nu ar avea ce mînca. Şi dacă n-ar exista algele, atunci n-am avea nici noi ce respira, deoarece în condiţiile noastre locale, cînd la un om revin 100 de metri cubi de volum de rachetă, încă din primele douăzeci şi patru de ore conţinutul de bioxid de carbon în atmosfera navei ar ajunge la cincizeci la sută, ceea ce ar fi periculos. Din fericire, algele noastre... şi aşa mai departe etc.

Sună, într-adevăr, paradoxal : secolul tehnicii atomice şi... una dintre cele mai primitive reprezentante ale florei.

Dacă n-ar exista acest „sistem închis", pentru fiecare membru al echipajului expediţiei noastre ar fi trebuit să iau aproape o tonă de provizii (350 kilograme de hrană uscată şi o cantitate de două ori mai mare de apă), fără a mai pune la socoteală baloanele de oxigen şi aparatura de epurare a aerului de surplusul de bioxid de carbon.

14 mai 1977

Numai despre monotonie

Vă cer iertare pentru întreruperea îndelungată a însemnărilor mele. Însă ce puteam face ? N-am avut nici o secundă liberă să aştern măcar cîteva cuvinte. Clienţii mei s-au răzvrătit încă de la începutul lui februarie.

— Nu mai pot să văd în ochi aceste execrabile alge ! striga mai tare decît toţi nimeni altcineva decît profesorul Borgheze. Dacă acest neisprăvit de bucătar (poftim — ăsta sînt eu) nu schimbă meniul, zbor afară din rachetă ! De ce-i nevoie aici de un astrobotanist ? Trebuie să colecţionăm de pe planete exemplare ale vegetaţiei lor. Mă rog, unde sînt ?

Toate experienţele noastre de transplantare a vegetalelor pe planete au dat rezultate neînsemnate, ca să nu zicem nule. Profesorul Oparin presupunea încă în deceniul al cincilea că pe maximum una dintr-un miliard de planete pot exista condiţii pentru apariţia vieţii organice. Ipoteza lui nu s-a dovedit

de loc a fi prea pesimistă... După o mulțime de încercări de a obține hrană cosmică, care n-au dat nici un rezultat, conducătorul principal al expediției a renunțat la alte escale pe planete, avînd în vedere pierderile colosale de combustibil.

Din zi în zi îmi devenea tot mai greu să mă descurc cu stomacurile cosmonauților. N-a ajutat nici măcar adăugarea în bucatele gătite din alge a „substanțelor gustiferice". Luasem cu mine cîteva cutiuțe din aceste substanțe cu cele mai variate nuanțe de gusturi de mîncare, astfel încît puteam să propun cosmonauților următoarele delicatese : zacuscă (alge asezonate cu substanțele gustiferice corespunzătoare), supă de broaște țestoase (vezi mai sus), antricoate (vezi mai sus), curcan cu afine (vezi mai sus), biftec (vezi mai sus), vin, înghețată, prăjituri (vezi mai sus).

Vai, ceva nu era „în regulă" în aceste foarte variate meniuri. Clienții mei vociferau tot mai des : curcanul cu afine n-ar fi curcan, ci chlorela, șampania n-ar fi șampanie, ci chlorelă pură, prăjiturile n-ar fi din făină și ciocolată, ci din chlorela... Am verificat inscripția pe cutiuțele cu gustiferice : garanția era pînă la sfîrșitul anului 1977 (așa cel puțin pretindea fabrica respectivă de produse concentrate alimentare). De garantat garantau, dar ce folos ? Le-aș fi trimis cu plăcere o reclamație din Cosmos, dar mi-era rușine de ceilalți tovarăși și în general de lumea întreagă : transmisiile de pe nava noastră erau recepționate de stațiile de pe întreg Pămîntul...

Pe lîngă toate, persecutorul meu principal (am, evident, în vedere pe profesorul Borgheze) s-a folosit de tot felul de șiretlicuri să descopere taina pe care o ascundeam cu grijă și care se numește „circuitul apei". Vă scutesc de enumerarea tuturor amabilităților cu care m-a gratificat profesorul Borgheze după descoperirea sa. Prefer să vă explic despre ce e vorba.

Așadar ar fi fost o greșeală de neiertat să se piardă loc în rachetă, luînd cu noi cantitatea de apă necesară pentru fiecare membru al echipajului pe întreg anul. Aceasta ar fi reprezentat aproximativ o tonă pe cap de om, incluzînd nu numai apa necesară potolirii setei pe timp de un an de zile, ci și folosirea unei anumite cantități în scopuri igienice și tehnice (dar aceasta nu intră — după cum v-am mai spus — în domeniul meu). În loc de aceasta avem pe rachetă „circuitul apei". Aceasta înseamnă pur și simplu că apa eliminată de organismele noastre se epurează și devine din nou „bună pentru a fi utilizată". Cine-i deștept pricepe din două vorbe, mai mult nu-i cazul să insist...

— Dacă aş fi ştiut că voi fi nevoit să beau aşa ceva, mormăia profesorul Borgheze, n-aş fi pus piciorul nici măcar pe prima treaptă a scării care duce la rachetă !

În timpul acestui discurs i se uscă gîtlejul şi, după obişnuinţa tuturor oratorilor din lume, goli repede paharul cu apă epurată în „sistemul închis" pe care i l-am pus serviabil la îndemînă.

7 iulie 1977

„Pilulele imaginative"

Am recitit jurnalul. Am constatat că n-am spus încă nici un cuvînt despre al doilea participant polonez la expediţia noastră, profesorul Carol Grinaţki. Nu-i de mirare : pînă acum s-a remarcat prea puţin la masă. Întotdeauna mînca politicos algele, mereu gînditor, adîncit în proiectele sale.

Dar aseară a venit la mine, zîmbind malițios, şi mi-a spus :

— Am reuşit să obţin o substanţă cu ajutorul căreia o să „domesticeşti" chiar şi pe profesorul Borgheze, care nu ştie să se poarte la masă !

Nu l-am crezut, dar pe urmă m-am convins repede că este aşa. Minunea aceasta poartă numele de „pilule imaginative". O să-ncerc să vă dau o idee despre ele : e de-ajuns să înghiţi o mică tabletă insipidă, „intitulată" în mod corespunzător, de exemplu „cotlet de porc", „salată de legume", „şliboviţă", „colţunaşi", „ţuică" şi aşa mai departe etc., ca să ţi se pară că ai mîncat, într-adevăr, ceea ce scrie pe etichetă. Iei o astfel de tabletă şi, în timp ce discuţi liber cu comesenii despre cibernetică, îţi simţi olfactiv şi gustativ gura plină de „bucatele comandate". Nu-i necesar nici un fel de adaos din algele mele ca să mănînci pe săturate şi după pofta inimii.

În timp ce tocmai mă îndopam cu sărmăluţe în foi de viţă, profesorul m-a întrebat pe neaşteptate :

— Ei, cum e ? Îţi plac ?

N-am putut să răspund îndată : limba îmi era ocupată cu degustarea acestui excelent fel de mîncare al bucătăriei vechi româneşti.

Am pus într-un pahar de ceai servit italianului meu cel nesuferit o astfel de tabletă din seria „spaghete cu sos de roşii". După întîia înghiţitură a sărit pur şi simplu de pe scaun strigînd :

— Unde mă aflu ? În racheta cosmică, lăsat de soartă pe mîna acestui bucătar, sau în scumpul meu Neapole, în restaurantul „La Piza" ?

Am schimbat priviri victorioase cu profesorul Grinațki. Profesorul Borgheze m-a strîns atît de tare în brațe încît m-am temut pentru soarta sărmăluțelor cu care era plin stomacul meu. Din fericire mi-am amintit la timp că tubul meu digestiv e plin numai cu „imaginație“.

Domeniul de aplicare a „pilulelor imaginative“ ale profesorului polonez nu s-au limitat numai la problemele de gastronomie. De exemplu, profesorul George Kennett, de la Universitatea din California, a cerut o pilulă numită „O supraproducție cinematografică cu Garry Cooper în rolul cowboyului neînfricat“. Iar profesorul Michel Serrou... Dar am promis să nu scriu despre lucrurile care nu au o legătură directă cu gastronomia (pe curioși îi trimit la volumul trei al „Însemnărilor participanților la expediția cosmică“, pag. 324, Editura microfilmelor).

30 august 1977

Încheiere, dar nu sfîrșit

Călătoria noastră s-a terminat în mod fericit, adică pe Pămînt. Sînt din nou un pămîntean care ia masa în punctele de alimentație publică. Numai uneori, cînd mi se întîmplă să aștept prea mult ospătarul automat (șuruburile de reglare se fac pînă azi uneori rebutate, din care cauză se produc dese întîrzieri în servirea clienților), pentru a-mi scurta chinurile așteptării, înghit cîte o „pilulă imaginativă“ preparată de profesorul Grinațki, după comanda mea specială: „fierberea în smoală și alte cazne ale iadului pentru cei care confecționează șuruburi de reglare rebutate“.

Asta-i de fapt totul, dar cu asta nu am terminat. Pentru cei care se interesează de alte aspecte ale expediției noastre și nu numai de „problemele culinare“, fac trimiteri la bogata literatură de specialitate: Lion Fock: *„Apărarea împotriva radiațiilor cosmice“ (Aufbau Verlag, 659 pag. + 4 anexe, bogat ilustrată, 1977);* E. Dinu: *„Psihoterapia oboselii cosmice“ (București, 1978);* Igor Strelițki: *„Motoare noi de rachete“ (Moscova, Kosmoghiz, 1977);* Laios Nagy *(conducătorul principal al expediției noastre): „Sarcinile expediției cosmice“ (Budapesta, 1978).*

Se pot citi și alte opere. Poftă bună la citit!

În romînește de
EUSEBIU CAMILAR și RADU TUDOR

Povestirile Colecției peste hotare

În numărul 3 (martie 1963), revista sovietică „Pioneria“ *din Kiev a publicat în limba rusă și ucraineană traducerea povestirii lui A. Rogoz* „Planeta Mrina în alarmă“.

Cititorii au cuvîntul

Dragă redacție,

Nu știu de ce unii cititori au criticat povestirea „Zidul metacosmic“. E adevărat că ea conține cîteva idei greu de crezut, dar aceasta nu înseamnă că nu putea fi publicată. Dimpotrivă, povestirea are merite deosebite. Și să nu uităm că numele Colecției arată că, pe lîngă științifică, ea este și... fantastică!

Mă întreb apoi următorul lucru: dacă i s-ar fi spus că într-un viitor nu prea îndepărtat un om va înconjura Pămîntul într-un aparat ciudat numit „rachetă“, Newton ar fi crezut oare?

De aceea ar trebui să lăudăm povestirea pomenită (și care de altfel a și fost premiată la concurs); nu numai că ea încearcă să împrospăteze tematica literaturii de anticipație, dar este scrisă și într-un mod atrăgător.

NANU MARIUS
Cîmpia Turzii
Regiunea Cluj

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii“

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire, muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

● MAI 1963